

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

İNŞAAT İŞLERİNDE ÖNLEYİCİ BİR SAĞLIK VE GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASI

1988 tarihli (167 No.lu) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesine ve
(175 No.lu) Tavsiye Karara ilişkin Rehber

İNŞAAT İŞLERİNDE ÖNLEYİCİ BİR SAĞLIK VE GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASI

1988 tarihli (167 No.lu) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesine ve (175 No.lu) Tavsiye Karara ilişkin Rehber

Uluslararası Çalışma Örgütü yayınları, Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi 2. Protokolü kapsamındaki telif haklarından yararlanır. Yine de, kaynak belirtilmek şartıyla izin almadan yayınlardan kısa alıntılar çoğaltılabilir. Çoğaltma ve çeviri hakları için ILO Publications (Rights and Licensing), International Labour Office, CH-1211 Cenevre 22 İsviçre adresine veya e-posta yoluyla rights@ilo.org adresine başvuruda bulunulmalıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü bu tür başvuruları memnuniyetle karşılamaktadır.

Kütüphaneler, kurumlar ve bir çoğaltım hakları kuruluşuna kayıtlı olan diğer kullanıcılar, bu amaçla kendilerine verilen lisanslara uygun şekilde kopyalar oluşturabilirler. Ülkenizdeki yetkili çoğaltım hakları kuruluşunu bulmak için www.ifro.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

İnşaat İşlerinde Önleyici bir Sağlık ve Güvenlik Kültürünün Oluşturulması / Uluslararası Çalışma Örgütü, ILO Türkiye Ofisi - Ankara: ILO, 2017

ISBN: 9789228307672; 9789228307689 (web pdf)

Uluslararası Çalışma Örgütü, ILO Türkiye Ofisi

(İngilizce) dilinde de mevcuttur: *(Building a Preventative Safety and Health Culture in Construction)* (9789221296829 (basılı); 9789221296836 (web pdf) Ankara, (2017)

ILO Yayın Kataloqlama Bilgileri

ILO yayınlarında Birleşmiş Milletler'in uygulamaları doğrultusunda kullanılan tanımlamalar ve bu yayınlar içindeki materyal sunumları, herhangi bir ülke, bölge veya toprağın veya bunların makamlarının yasal statüsüyle veya bunların sınırlarıyla ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün herhangi bir görüşünün ifadesini hiç bir şekilde teşkil etmez.

İmzalı makalelerde, çalışmalarda ve diğer katkılarda ifade edilen görüşlerin sorumluluğu tamamen kendi yazarlarına aittir ve yayın, içinde ifade edilen görüşlerin Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından bir onamasını teşkil etmez.

Firmaların ve ticari ürünlerin ve süreçlerin adlarına yapılan göndermeler bunların Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından bir onayı anlamına gelmez; belli bir firmanın, ticari ürünün veya sürecin adının belirtilmemesi ise bunların onaylanmadığına dair bir işaret değildir.

ILO yayınları ve dijital ürünler ile ilgili bilgiye: www.ilo.org/publns adresinden ulaşılabilir.

Türkiye'de basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	5
GİRİŞ.....	9
UYGULAMA KAPSAMI.....	11
KAPSAMA GİREN FAALİYETLER	11
KAPSAMA GİREN KİŞİLER	11
KAPSAMA GİREN ALANLAR	12
UYGULAMAYA YÖNELİK İSTİŞARELER	13
TANIMLANAN HAKLAR, SORUMLULUKLAR VE GÖREVLER	14
HÜKÜMET	14
Gerekli kanun ve düzenlemeleri kabul etme sorumluluğu	14
Gerekli teknik standartları ve davranış kurallarını ortaya koyma sorumluluğu	14
Etkili uygulama sorumluluğu	14
Teftiş hizmetleri sorumluluğu	14
İŞVERENLER	15
Belirlenen İSG tedbirlerine uyma görevi	15
Yakın tehlike durumlarında işi durdurma ve işçileri tahliye etme görevi	15
İlk yardım ve tıbbi sevk sağlama görevi	15
İŞÇİLER	16
Güvenli çalışma koşullarının sağlanmasına katılma hakkı	16
Ciddi ve yakın tehlike durumlarında uzaklaşma hakkı	16
Gerekli özeni gösterme görevi	16
Araçların doğru ve uygun kullanımını sağlama görevi	16
Risk teşkil edebilecek durumları raporlama görevi	16
Belirlenen tedbirlere uyma görevi	16

İŞBİRLİĞİ	17
İŞVEREN VE İŞÇİLER ARASINDA İŞBİRLİĞİ	17
İKİ VEYA DAHA FAZLA İŞVEREN ARASINDA İŞBİRLİĞİ	18
İŞVERENLER VE KENDİ HESABINA ÇALIŞAN KİŞİLER ARASINDA İŞBİRLİĞİ	19
ÖNLEYİCİ VE KORUYUCU TEDBİRLER	20
HAZIRLIK VE PLANLAMA	20
İŞ YERLERİNİN GÜVENLİĞİ	21
Uygun tedbirler	21
Bilgi ve eğitim temini	21
Kişisel koruyucu donanım ve kıyafet temini	21
Refahın temini	21
KİMYASAL, FİZİKSEL VEYA BİYOLOJİK SAĞLIK TEHLİKELERİNE MARUZİYET DURUMLARINDA ÖNLEYİCİ TEDBİRLER	22
Uygun önleyici tedbirler	22
Atıkların taşınması	22
Radyasyon tehlikeleri	22
Sağlık tehlikeleri	23
ŞANTIYE, ARAÇLAR VE TEÇHİZATLA İLGİLİ GEREKLİLİKLER	23
Yetkili kişilerin tayini	24
İnşaat araç ve teçhizatının güvenliği	24
Aydınlatma	24
Elektrik	24
Patlayıcılar	24
Yangın tedbirleri	24
Kazılar, shaftlar, toprak işleri, yeraltında yapılan işler ve tüneller	24
Tesis, makineler, teçhizat ve el araçları	25
Taşımacılık, toprak taşıma ve materyal taşıma teçhizatı	25
Kaldırma aracı ve tertibatları	26
İskele ve merdivenler	27
Yapı çerçeve ve kalıpları	27
Koferdam ve kesonlar	28
Kazık çakma	28
BAZI ÇALIŞMA DURUMLARINA İLİŞKİN GEREKLİLİKLER	28
Çatı işleri de dahil olmak üzere yüksekte çalışma	28

Basınçlı havada çalışma.....	28
Suyun üzerinde veya suya yakın çalışma	29
Yıkım	29
KAZA VE HASTALIKLARIN RAPORLANMASI	29
AYRINTILI REHBER.....	30

GİRİŞ

İnşaat sektörü, Türkiye'nin önde gelen sektörlerinden biridir. Küreselleşmeye, uluslararası bir inşaat sektörünün mevcudiyetine ve inşaat faaliyetlerinin çoğunda büyük ve teknik açıdan karmaşık yapıların söz konusu olmasına rağmen inşaat faaliyetlerinin büyük bir kısmı hala küçük, yerel, yerinde inşaat oluşumları tarafından gerçekleştirilmektedir. Sektör emek-yoğun olarak kalmaya devam etmekte, çalışma ortamında sıklıkla değişiklikler meydana gelmekte, pek çok farklı taraf ve yüksek personel değişim oranları görülmekte, ayrıca göçmen işçi sayısı gittikçe artmaktadır.

İnşaat sektörünün tehlikeli doğası, başlı başına bir zorluk teşkil etmekte ve iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi, ilgili tüm tarafların yoğun çaba göstermesini gerektirmektedir. Bu zorlukları ele almak için, aynı zamanda ulusal İSG sistemini iyileştirmek yönündeki süregelen çabalarının bir parçası olarak Türkiye 25 Mart 2016'da 1988 tarihli (167 no.lu) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik ILO Sözleşmesine taraf olmuştur. Bu sektör temelli Sözleşme, Türkiye'nin sırasıyla 2005 ve 2014'te imzaladığı 1981 tarihli (155 no.lu) İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve 2006 tarihli (187 no.lu) İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesini tamamlar niteliktedir.

167 No.lu Sözleşme bina yapımı, inşaat mühendisliği ve prefabrike bina ve yapıların montajı ve sökülmesi de dahil olmak üzere tüm inşaat faaliyetlerinde İSG'nin aşamalı olarak iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bu kılavuz, 167 No.lu Sözleşmedeki gereklilikleri ve buna ek olarak 1988 tarihli (164 No.lu) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Tavsiye Kararında ortaya koyulan rehberliği detaylarıyla açıklamaktadır.

167 No.lu Sözleşme'nin giriş bölümü inşaat sektöründeki risklerin aynı zamanda, asbest ve radyasyon da dahil olmak üzere spesifik tehlikelerden korunmaya ilişkin ILO standartları yoluyla da ele alınabileceğini hatırlatmaktadır. İnşaat sektöründeki işçiler, özellikle de bina yıkımı, kontamine enkazın bertarafı ve yenileme işlerinde çalışanlar asbeste mesleki maruziyet riski altında olabilirler. 1986 tarihli (162 No.lu) Asbest Sözleşmesi, inşaat da dahil olmak üzere iş sırasında işçilerin asbeste maruz kaldığı tüm faaliyetlere ilişkin rehberlik sağlamaktadır. Radyasyona maruziyet ile ilgili olarak 175 No.lu Tavsiye Karar binaların bakımı, yenilenmesi, yıkımı veya sökülmesi gibi iyonizan radyasyona

maruziyet riski taşıyan işlemlerde, özellikle de nükleer enerji sektöründe yer alan işçilerin korunmasına ilişkin rehberlik sunmaktadır ve giriş bölümünde 1960 tarihli (115 No.lu) Radyasyondan Korunma Sözleşmesine ve bu sözleşmeye eşlik eden Tavsiye Karara atıfta bulunmaktadır. Bu sektörde özellikle sağlık ve güvenlik konularına ilişkin diğer uluslararası çalışma standartları, 1974 tarihli (139 No.lu) Mesleki Kanseri Sözleşmesi ve 1977 tarihli (148 No.lu) Çalışma Ortamı (Hava Kirliliği, Gürültü ve Titreşim) Sözleşmesi gibi spesifik risklere karşı korunmaya yönelik standartları kapsamaktadır.

ILO belgelerine ilişkin rehberlik açısından ILO Genel Araştırmaları, ILO belgelerinin etkisini, hükümetlerce belgelerin uygulanmasını engellediği belirtilen zorlukları ve bu engelleri aşma yöntemlerini analiz etmeleri sebebiyle, önemli bir bilgi kaynağıdır. 2017 Genel Araştırması; inşaat, madenler ve tarımla ilgili ILO belgelerine odaklanmaktadır ve 167 No.lu Sözleşmeyi onaylayan üye Devletler için mevzuatta ve uygulamada oluşan etkiyi incelemektedir. 155 No.lu Sözleşme ile bunun 164 No.lu Tavsiye Kararı ve Sözleşmenin 2002 Protokolüne ilişkin 2006 Genel Araştırmasında ise, İSG'ye ilişkin ILO belgeleri için mevzuat ve uygulamaya yönelik rehberlik sağlanmaktadır. İşbu kılavuz ayrıca buna ve diğer rehberlik materyallerine ilişkin bilgilere yer vermektedir.

UYGULAMA KAPSAMI

KAPSAMA GİREN FAALİYETLER

Sözleşme, şantiyenin hazırlanmasından projenin tamamlanmasına kadar, şantiyede gerçekleşen süreç, operasyon veya taşımacılık faaliyetleri dahil tüm inşaat faaliyetleri için geçerlidir. Uygulama alanı sadece belli ölçekteki inşaat faaliyetleri ile sınırlı değildir. *Bina yapım faaliyetleri* – her türdeki bina ve yapıların kazı ve inşaat, yapısal değişiklikler, yenileme, onarım, (temizlik ve boya dahil) bakım ve yıkımı dahil – *mühendislik faaliyetleri* – örneğin hava alanları, rıhtımlar, limanlar, iç suyuolları, barajlar, nehir, çıkış ve deniz savunma çalışmaları, yol ve otoyollar, demiryolları, köprüler, tüneller, viyadükler ve iletişim, drenaj, kanalizasyon, su ve enerji tedariki gibi hizmetlerin sağlanmasına yönelik çalışmalara ait kazı ve inşaat, yapısal değişiklikler, onarım, bakım ve yıkım dahil – ve prefabrik bina ve yapıların montajı ve sökölmesi ile bir şantiyede gerçekleşen tüm süreç, operasyon veya taşımacılık faaliyetleri kapsama girmektedir.

Tavsiye Karara göre ayrıca Sözleşme maddeleri, petrol kulelerinin ve karada inşaat halinde bulunan açık deniz kurulumlarının üretimi ve montajı için de geçerlidir.

KAPSAMA GİREN KİŞİLER

İşçi, ‘inşaat işlerine dahil olan herhangi bir kişi’ olarak tanımlanmaktadır. *İşveren* ise, ‘bir şantiyede bir veya daha fazla işçi istihdam eden herhangi bir gerçek veya tüzel kişi ve – bağlamın gerektirdiği şekilde – *ana yüklenici*, *yüklenici* veya *alt yüklenici*’ olarak tanımlanmaktadır. Sözleşme ayrıca ulusal kanunlar veya düzenlemeler ile belirlendiği şekilde, *kendi hesabına çalışan kişiler* için de geçerlidir. Ayrıca Sözleşme bir *şantiyede* veya *şantiyenin yakınında bulunan kişileri* bu şantiyeden kaynaklanabilecek tüm risklerden korumak üzere uygun tedbirlerin alınmasını gerektirir. Buna ek olarak, herhangi bir bina veya yapının yıkılmasının *işçiler* veya *halk için* tehlike oluşturabileceği durumlarda ulusal kanun ve düzenlemeler uyarınca, atık veya kalıntıların bertarafına yönelik olanlar da dahil olmak üzere uygun tedbirler, yöntemler ve prosedürler benimsenir.

KAPSAMA GİREN ALANLAR

Sözleşme, ‘ilgili süreçlerin veya operasyonların yürütüldüğü tüm sahalar’ olarak tanımlanan şantiyeler için geçerlidir. Belgelerin amacı doğrultusunda bir işyeri, ‘işçilerin işleri sebebiyle bulunması veya gitmesi gereken ve bir işverenin kontrolünde bulunan tüm yerler’ olarak tanımlanır.

UYGULAMAYA YÖNELİK İSTİŞARELER

167 No.lu sözleşme, alınacak tedbirlerle ilgili, temsil gücü en yüksek işveren ve işçi örgütleriyle sözleşmenin uygulanmasına yönelik istişareler yapılmasını gerektirir. İnşaat işlerinde sağlık ve güvenliğe yönelik ulusal bir politika geliştirilmesi açık bir gereklilik niteliğinde olmasa da Türkiye'nin 155 ve 187 No.lu Sözleşmeler gereğince ulusal bir İSG politikası oluşturması, uygulaması ve düzenli aralıklarla geliştirmesi ve bu ulusal politikanın inşaat işlerinde İSG konusunu içermesi gerekmektedir. Ayrıca 2017 Genel Araştırmasında (paragraf 121) CEACR, sosyal diyalogun önemini vurgulamış ve bütün hükümetleri, inşaat sektöründe İSG'nin iyileştirilmesi için alınabilecek sektörler arası ve spesifik tedbirler ile ilgili, temsil gücü en yüksek işveren ve işçi örgütleriyle istişareler yürütmeye teşvik etmiştir. Bu konuda tüm dünyadaki ulusal uygulamalar için, 2017 Genel Araştırmasının 118-120. paragraflarına bakınız.

167 No.lu Sözleşmenin maddelerini uygulamaya koymak adına temsil gücü en yüksek, ilgili işçi ve işveren örgütleri ile istişarelerde bulunulur.

TANIMLANAN HAKLAR, SORUMLULUKLAR VE GÖREVLER

HÜKÜMET

167 No.lu Sözleşme, inşaat işlerinde İSG'ye ilişkin konuların düzenlenmesi ve izlenmesi için hükümetlerin yükümlülüklerini belirlemektedir. Bu tedbirler; bazı kanun ve düzenlemelerin kabul edilmesini ve uygun teftiş hizmetlerinin ve uygun cezaların verilmesini ve düzeltici tedbirler de dahil olmak üzere bunların etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere alınacak tüm gerekli tedbirleri içermelidir. Teftiş hizmetleri, Türkiye'nin de taraf olduğu, 1947 tarihli (81 No.lu) İş Teftiş Sözleşmesinin maddelerine uygun olmalıdır. 167 No.lu Sözleşmeye göre ayrıca, hükümetler bu teftiş hizmetlerini görevlerinin başarıyla tamamlanması için gerekli kaynaklarla birlikte temin eder veya teftişin uygun şekilde gerçekleştirildiğinden emin olur. Bu konuda tüm dünyadaki ulusal uygulamalar için 2017 Genel Araştırmasının 445-452. paragraflarına bakınız.

GEREKLİ KANUN VE DÜZENLEMELERİ KABUL ETME SORUMLULUĞU - Sözleşmeye göre Hükümetin, ilgili sağlık ve güvenlik tehlikelerine ilişkin değerlendirmeye dayanarak Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını sağlayan kanun veya düzenlemeleri kabul etmesi ve bunların yürürlükte kalmasını sağlaması gerekmektedir.

GEREKLİ TEKNİK STANDARTLARI VE DAVRANIŞ KURALLARINI ORTAYA KOYMA SORUMLULUĞU - Kanun ve düzenlemeler, teknik standartlar veya davranış kuralları yoluyla veya ulusal koşullar ve uygulamalar ile uyumlu olan diğer uygun yöntemler aracılığıyla uygulanabilir. Bu bağlamda, standardizasyon alanında tanınan uluslararası örgütlerce kabul edilen ilgili standartlar göz önünde bulundurulmalıdır.¹

ETKİLİ UYGULAMA SORUMLULUĞU - Hükümet, Sözleşmenin hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak üzere uygun cezaların ve düzeltici tedbirlerin temini de dahil olmak üzere gerekli tüm tedbirleri alır.

¹ Ayrıca ILO'nun 1992 tarihli [İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Uygulama Rehberine](#) bakınız

TEFTİŞ HİZMETLERİ SORUMLULUĞU - Hükümet, Sözleşme gereğine alınması gereken tedbirlerin uygulanmasını denetlemek üzere uygun teftiş hizmetlerini sağlar ve bu teftiş hizmetlerini görevlerinin başarıyla tamamlanması için gerekli kaynaklarla birlikte temin eder veya teftişin uygun şekilde gerçekleştirildiğinden emin olur.

İŞVERENLER

167 No.lu Sözleşme uyarınca işverenler ve kendi hesabına çalışan kişilerin belirlenmiş olan işyerinde sağlık ve güvenlik tedbirlerine uymaları gerekir. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun (6331 sayılı Kanun) 4. Maddesinin 1. paragrafına göre, işverenlerin “işle ilgili tüm açılardan işçilerin sağlık ve güvenliğini sağlama görevi” bulunmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi 167 No.lu Sözleşme kapsamında işveren tanımının kapsamına, bağlamın gerektirdiği şekilde ana yüklenici, yüklenici veya alt yüklenici girebilir

BELİRLENEN İSG TEDBİRLERİNE UYMA GÖREVİ - Ulusal kanun ve düzenlemeler, işverenlerin ve kendi hesabına çalışan kişilerin, belirlenmiş olan işyerinde sağlık ve güvenlik tedbirlerine uyma görevlerinin bulunduğunu belirtmelidir.

Tavsiye Karara göre ayrıca ulusal kanun veya düzenlemelerin, işveren ve kendi hesabına çalışan kişilerin sağlıklı ve güvenli bir işyeri sağlamak ve belirlenmiş olan sağlık ve güvenlik tedbirlerine uymak yönünde genel bir görevlerinin olduğunu belirtmesi gerekir.

YAKIN TEHLİKE DURUMLARINDA İŞİ DURDURMA VE İŞÇİLERİ TAHLİYE ETME GÖREVİ - İşçilerin güvenliğine karşı yakın bir tehlikenin söz konusu olduğu durumlarda işveren operasyonu durdurmak ve işçileri uygun şekilde tahliye etmek için gerekli adımları derhal atar.

İLK YARDIM VE TIBBİ SEVK SAĞLAMA GÖREVİ - İşveren, eğitimli personel de dahil ilk yardımın erişilebilir olmasını sağlamaktan sorumludur. Bir kaza veya ani bir hastalıktan etkilenen işçilerin tıbbi bakım için işyerinden taşınmasına yönelik gerekli düzenlemeler yapılır.

Tavsiye Karara göre ayrıca ilk yardım tesis ve personelinin nasıl temin edileceğinin ulusal kanun veya düzenlemelerce belirlenmesi gerekmektedir. Bu kanun ve düzenlemeler yetkili sağlık makamı ve temsil gücü en yüksek, ilgili işçi ve işveren örgütleri ile yapılacak istişarelerden sonra oluşturulmalıdır. Boğulma, oksijensiz kalma veya elektrik çarpması riskini içeren işlerde ilk yardım personelinin canlandırma ve diğer hayat kurtarma teknikleri ile kurtarma prosedürleri konusunda yetkin olması gerektiği de Tavsiye Kararda eklenmektedir.

167 No.lu Sözleşme, işçilerin güvenli çalışma koşullarının sağlanmasına katılma hakkı ve görevinin ve ciddi ve yakın tehlike içeren durumlarda uzaklaşma hakkının bulunduğunu belirlemektedir. Ayrıca işçilerin gerekli özeni gösterme, araçların uygun ve düzgün kullanılmasını sağlama, risk teşkil edebilecek durumları rapor etme ve belirlenmiş olan İSG tedbirlerine uyma görevlerinin bulunduğunu belirlemektedir.

GÜVENLİ ÇALIŞMA KOŞULLARININ SAĞLANMASINA KATILMA HAKKI VE GÖREVİ - İşçilerin, teçhizat ve çalışma yöntemleri üzerinde sahip oldukları kontrol ölçüsünde tüm iş yerlerinde güvenli çalışma koşullarının sağlanmasına katılma ve sağlık ve güvenliği etkileyebilecek, kabul edilen çalışma prosedürlerine ilişkin fikir belirtme hakkı ve görevinin bulunduğu, ulusal kanun ve yönetmeliklerce ortaya konmalıdır.

CİDDİ VE YAKIN TEHLİKE DURUMLARINDA UZAKLAŞMA HAKKI - Bir işçi makul sebeplere dayanarak güvenliğine veya sağlığına yönelik ciddi ve yakın bir tehlikenin bulunduğuna inanıyorsa tehlikeden uzaklaşma hakkına ve derhal amirlerini bilgilendirme görevine sahiptir.

GEREKLİ ÖZENİ GÖSTERME GÖREVİ - İşçilerin, kendilerinin ve işteki eylem veya ihmallerinden etkilenebilecek diğer kişilerin sağlığı ve güvenliği için gerekli özeni gösterme görevi bulunmaktadır.

ARAÇLARIN DOĞRU VE UYGUN KULLANIMINI SAĞLAMA GÖREVİ - İşçilerin, kullanımlarına verilen araçları kullanma ve kendilerinin veya başkalarının korunması için temin edilen hiçbir şeyi yanlış kullanmama görevi bulunmaktadır.

RİSK TEŞKİL EDEBİLECEK DURUMLARI RAPOR ETME GÖREVİ - İşçilerin, risk teşkil edebileceğine inandıkları ve kendi başlarına başa çıkamayacakları tüm durumları derhal en yakın amirlerine ve eğer varsa işçi güvenlik temsilcisine rapor etme görevi bulunmaktadır.

BELİRLENEN İSG TEDBİRLERİNE UYMA GÖREVİ

İşçilerin, belirlenmiş olan sağlık ve güvenlik tedbirlerine uyma görevi bulunmaktadır.

İŞBİRLİĞİ

İSG'nin tüm alanlarında işbirliği büyük önem taşımaktadır. İnşaat sektöründe ise Sözleşme yalnızca işveren ve işçiler arasında değil, bir şantiyede birden çok işverenin eş zamanlı olarak faaliyette bulunduğu durumlarda işverenler arasında ve işverenler ile kendi hesabına çalışan kişiler arasında işbirliği kurulmasını gerektirmektedir. Tavsiye Karara göre işveren ve işçiler arasında organize işbirliği olmalı ve bu işbirliğine sağlık ve güvenlik komiteleri, işçi güvenliği delegelerinin seçilmesi veya atanması ve eğitimi ve işveren tarafından sağlık ve güvenliği desteklemek üzere yeterli yetkinliğe ve tecrübeye sahip kişilerin atanması da dahildir. 6331 sayılı Kanun bu son konuyu yürürlüğe koymakta, 6. ve 8. Maddeler İşverenin, işyerindeki risklerden korunma ve bunları önlemeye ilişkin faaliyetler de dahil olmak üzere İSG hizmetlerini sağlamak üzere iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve diğer sağlık uzmanlarını görevlendirmesini gerektirmektedir.

İŞVEREN VE İŞÇİLER ARASINDA İŞBİRLİĞİ

Şantiyelerde sağlık ve güvenliğin desteklenmesi için Sözleşme, ulusal kanun veya yönetmeliklerce tanımlanacak düzenlemeler uyarınca işverenler ve işçiler arasında işbirliği kurulmasına yönelik tedbirlerin alınması gerektiğini belirtir.

Tavsiye Karara göre ayrıca ulusal kanun veya yönetmeliklerce veya yetkili makamca belirlenmiş olan, şantiyelerde sağlık ve güvenliğin desteklenmesi için işverenler ve işçiler arasında organize işbirliğinin bulunmasını sağlayacak tedbirlerin alınması gerekmektedir:

- işveren ve işçilerin belirlenmiş yetki ve görevlerle temsil edildiği sağlık ve güvenlik komitelerinin kurulması;
- işçi güvenlik delegelerinin (temsilcilerinin) belirlenmiş yetki ve görevlerle seçilmesi veya atanması;

- işveren tarafından sağlık ve güvenliği desteklemek üzere uygun yetkinlik ve tecrübeye sahip kişilerin atanması ve
- güvenlik delegelerinin ve güvenlik komitesi üyelerinin eğitimi.

Sözleşmeye göre işçilerin, belirlenmiş olan sağlık ve güvenlik tedbirlerinin uygulanması konusunda işverenleriyle mümkün olduğu kadar yakın işbirliği içinde olma görevi bulunmaktadır.

İKİ VEYA DAHA FAZLA İŞVEREN ARASINDA İŞBİRLİĞİ

Sözleşmeye göre, bir şantiyede iki veya daha fazla işverenin eşzamanlı olarak faaliyet göstermesini gerektiren her durumda, ana yüklenici veya şantiyedeki genel faaliyetleri kontrol eden veya bunlara ilişkin birincil sorumluluğu taşıyan diğer kişi veya kurum, belirlenmiş olan sağlık ve güvenlik tedbirlerinin koordinasyonundan ve ulusal kanun ve yönetmelikler uyarınca bu tedbirlere uyulmasını sağlamaktan sorumludur.

Tavsiye Karara göre ayrıca, iki veya daha fazla işverenin bir şantiyede faaliyet gösterdiği her durumda işverenlerin, birbirleriyle ve şantiyenin sahibi veya sahibinin temsilcisi de dahil olmak üzere gerçekleştirilen inşaat işlerine katılan diğer herkes ile, belirlenmiş olan sağlık ve güvenlik tedbirlerine uymak üzere işbirliği yapma görevi bulunmalıdır.

Sözleşmeye göre ayrıca, ulusal kanun ve yönetmelikler uyarınca, ana yüklenici veya şantiyedeki genel faaliyetleri kontrol eden veya bunlara ilişkin birincil sorumluluğu taşıyan diğer kişi veya kurumun şantiyede bulunmadığı durumlarda bu kişi ve kurum, gerekli yetki ve yöntemlere sahip yetkin bir kişiyi veya kurumu kendi adına koordinasyonu ve yukarıda belirtilen tedbirlere uyulmasını sağlamak üzere atayacaktır.

Ayrıca her bir işveren, kendi yetki alanındaki işçiler için belirtilmiş olan tedbirlerin uygulanmasından sorumlu olmaya devam edecektir.

Tavsiye Karara göre, bir şantiyedeki sağlık ve güvenlik tedbirlerinin koordinasyonuna yönelik en üst düzey sorumluluk ana yüklenicide veya işin gerçekleştirilmesi için birincil sorumluluğa sahip kişide kalmaya devam etmelidir.²

2 Genel Araştırmanın 268. paragrafında “İnşaat sektörünün spesifik riskleri ve sektörde alt yükleniciliğin yaygınlaşması göz önünde bulundurularak Komite, İSG’ye uygunluğun desteklenmesinde sorumlulukların bir inşaat projesine dahil olan taraflar arasında yeterli derecede dağıtılmasının büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır. Bu nedenle Komite, alt yüklenicilerin de dahil olduğu çok yüklenicili durumu İSG yükümlülükleri açısından düzenlemek ve iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi amacıyla sağlık ve güvenlik tedbirlerinin koordinasyonu ve bu tedbirlere uyulması için sorumluluğun bir tarafa verilmesine yönelik gerekli tedbirleri almak üzere hükümetleri teşvik etmektedir” ifadesi yer almaktadır.

İŞVERENLER VE KENDİ HESABINA ÇALIŞAN KİŞİLER ARASINDA İŞBİRLİĞİ

Sözleşmeye göre, işveren ve kendi hesabına çalışan kişilerin bir şantiyede eş zamanlı olarak faaliyet yürüttükleri her durumda, belirlenmiş olan sağlık ve güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında ulusal kanunlar veya yönetmeliklerce belirtilmiş olabileceği şekilde işbirliği yapma görevleri bulunmaktadır.

ÖNLEYİCİ VE KORUYUCU TEDBİRLER

HAZIRLIK VE PLANLAMA

Önleme, Sözleşmenin temel bir hedefidir ve sağlık ve güvenlik konuları bir inşaat projesinin tasarlama ve planlama aşamalarından itibaren hesaba katılmalıdır. Sözleşme risk değerlendirmelerinin gerçekleştirilmesi hususunu spesifik olarak açıklamamaktadır ancak bu, 6331 sayılı Kanunun 4. Maddesinin 3. paragrafı gereğince genel bir gerekliliktir. Bu ayrıca inşaat sektöründe yaygın bir iyi uygulama örneğidir. Bazı araç ve gereçlerin taşınmasına ilişkin önleyici ve koruyucu tedbirler sıklıkla yetkin bir kişinin sürece dahil edilmesini gerektirir ve Sözleşme, bu kişilerin uyması gereken gereklilikleri düzenler. Birçok durumda bu önleyici ve koruyucu tedbirler, işçilerin bu araç ve gereçleri taşımak konusunda spesifik bir eğitim almış olmalarını gerektirir.

Sözleşmeye göre, bir inşaat projesinin tasarlanması ve planlanmasıyla ilgilenen kişilerin ulusal kanunlar uyarınca inşaat işçilerinin sağlık ve güvenliğini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Tavsiye Karara göre ayrıca bir inşaat projesinin tasarlanması ve planlanmasıyla ilgilenen kişilerin ulusal kanunlar, yönetmelikler ve uygulamalar uyarınca inşaat işçilerinin sağlık ve güvenliğini göz önünde bulundurmaları gerekir; inşaat işleri, işyerinde ortaya çıkabilecek risklerin en kısa süre içinde önlenmesini sağlayacak şekilde planlanmalı, hazırlanmalı ve yürütülmelidir; aşırı ve gereksiz şekilde zor olan iş pozisyonlarından ve hareketlerinden kaçınılmalıdır; işin organizasyonunda işçilerin sağlık ve güvenliği hususu göz önünde bulundurulmalıdır; sağlık ve güvenlik açısından uygun olan malzeme ve ürünler kullanılmalıdır; işçileri kimyasal, fiziksel ve biyolojik ajanların zararlı etkilerinden koruyan çalışma yöntemleri kullanılmalıdır. Tavsiye Karara göre ayrıca ulusal kanun veya yönetmelikler, belirlenmiş olabilecek boyuta, süreye ve özelliklere sahip şantiyelerin yetkili makama bildirilmesini gerektirmelidir.

Elektrik açısından, inşaatın başlamasından önce ve inşaat devam ederken şantiyenin altında, üstünde veya şantiyede bulunabilecek herhangi bir elektrik yüklü kablo veya cihazdan gelebilecek tehlikeyi tespit etmek ve işçileri bu tehlikeye karşı korumak üzere yeterli adımların atılması gerektiğini Sözleşme spesifik olarak belirtmektedir.

İŞ YERLERİNİN GÜVENLİĞİ

UYGUN TEDBİRLER - Tüm iş yerlerinin güvenli olması ve işçilerin sağlığı ve güvenliğine yönelik risklerden uzak olmasını sağlamak için uygun tüm tedbirler alınır. Tüm iş yerlerine güvenli erişim ve iş yerlerinden güvenli çıkış yolları sağlanmalı ve muhafaza edilmeli ve uygun yerlere giriş ve çıkış yollarını gösteren işaretler konulmalıdır. Bir şantiyede veya şantiyenin yakınında bulunan kişileri bu şantiyeden kaynaklanabilecek risklerden korumak için uygun tüm tedbirler alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca, malzeme ve gereçlerin uygun şekilde depolanması ve atık ve enkazın uygun zaman aralıklarıyla uzaklaştırılması gereken şantiyelerde bakım ve temizlik programlarının oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.

BİLGİ VE EĞİTİM TEMİNİ - İşçiler, iş yerlerinde maruz kalabilecekleri potansiyel sağlık ve güvenlik tehlikeleriyle ilgili yeterli ve uygun şekilde bilgilendirilmeli; bu tehlikelerin önlenmesi ve kontrol altına alınması ve bunlara karşı korunma sağlanması için mevcut tedbirlerle ilgili olarak bilgilendirilmeli ve eğitilmelidir.

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM VE KIYAFET TEMİNİ - Olumsuz koşullara maruziyet de dahil olmak üzere kaza veya sağlığa olumsuz etki riskine karşı yeterli korumanın diğer yöntemlerle sağlanamadığı durumlarda, iş ve risklerin türü göz önünde bulundurularak uygun kişisel koruyucu donanım ve koruyucu kıyafetler, ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirtilmiş olabileceği şekilde, işçilere herhangi bir maliyet yansıtılmaksızın işveren tarafından temin edilir ve bakımı yapılır. İşveren işçilerin bireysel koruyucu donanımı kullanmaları için gerekli araçları temin eder ve donanımın uygun şekilde kullanılmasını sağlar. Koruyucu donanım ve koruyucu kıyafetler, yetkili makamca belirlenen ergonomik ilkeler mümkün olduğunca göz önünde bulundurularak belirlenen standartlara uygun olur. İşçiler, kullanımlarına sunulan kişisel koruyucu donanım ve koruyucu kıyafetleri doğru şekilde kullanmalı ve bunlara iyi bakmalıdırlar.

Tavsiye Karara göre ayrıca işveren, işçilerin bireysel koruyucu donanımı kullanmalarını sağlamak üzere uygun araçları temin eder ve bu donanımın doğru kullanılmasını sağlar ve koruyucu donanım ve koruyucu kıyafetler, yetkili makamca, ergonomik ilkeler mümkün olduğunca göz önünde bulundurularak belirlenen standartlara uygun olmalıdır.

REFAHIN TEMİNİ - Her şantiye içerisinde veya şantiyeye makul mesafede, yeterli ve sağlıklı içme suyu kaynakları mevcut olmalıdır. Her şantiye içerisinde veya şantiyeye makul mesafede, işçi sayısı ve işin süresine bağlı olarak şu tesisler temin edilmeli ve bakımı yapılmalıdır: sağlık ve yıkanma tesisleri; kıyafet değiştirme, saklama ve kurut-

ma tesisleri; kötü hava koşulları dolayısıyla işin durduğu zamanlarda yemek yeme ve sığınmaya yönelik tesisler. Erkek ve kadınlar için ayrı sağlık ve yıkanma tesisleri temin edilmelidir.

Tavsiye Karara göre, uygun durumlarda işçi sayısı, işin süresi ve lokasyonuna bağlı olarak, şantiyede veya şantiye yakınında, eğer bu amaca yönelik başka tesisler mevcut değil ise, yiyecek ve içecek almaya veya hazırlamaya yönelik yeterli tesisler temin edilmelidir ve evlerinden uzak şantiyelerdeki işçiler için, eğer şantiye ile evleri arasında yeterli ulaşım koşulları veya başka konaklama imkanları mevcut değil ise, uygun konaklama imkanları temin edilir. Ayrıca kadın ve erkekler için ayrı sağlık, yıkanma ve uyuma tesislerinin temin edilmesi önerilir.

KİMYASAL, FİZİKSEL VEYA BİYOLOJİK SAĞLIK TEHLİKELERİNE MARUZİYET DURUMLARINDA ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

UYGUN ÖNLEYİCİ TEDBİRLER - Bir işçinin, sağlık için tehlikeli olacak ölçüde herhangi bir kimyasal, fiziksel veya biyolojik tehlikeye maruz kalabileceği durumlarda bu maruziyete karşı uygun önleyici tedbirler alınır. Bu önleyici tedbirler, mümkün olan her durumda tehlikeli maddelerin yerine zararsız veya daha az tehlikeli maddelerin getirilmesini veya tesis, makineler, araç gereçler veya süreç için uygulanacak teknik tedbirleri içerir. Bu gerekliliklere uymanın mümkün olmadığı durumlarda ise önleyici tedbirler, kişisel koruyucu donanımın ve koruyucu kıyafetlerin kullanılması gibi diğer etkili tedbirleri içerir. İşçilerin toksik veya zararlı bir maddenin bulunabileceği veya yeterli miktarda oksijenin bulunmayabileceği veya alev alabilir bir ortamın söz konusu olduğu bir alana girmesi gerektiğinde tehlikeye karşı korunma sağlamak için uygun tedbirler alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca tehlikeli ortamlara ilişkin tedbirler; yetkili bir kişiden veya tehlikeli bir ortamın söz konusu olabileceği herhangi bir alana girişin yalnızca belirli prosedürlerin yerine getirilmesinin ardından yapılmasını düzenleyen bir sistemden önceden alınacak yazılı bir yetki veya izni de içermelidir.

ATIKLARIN TAŞINMASI - Şantiyelerdeki atıklar sağlığa zararlı olabilecek şekilde yok edilmez veya bertaraf edilmez.³

Tavsiye Karara göre, tehlikeli madde içeren malzemelerin kullanılması ve atıkların götürülmesi ve bertarafı aşamasında işçi ve halk sağlığı ile çevre koruma hususları, ulusal kanun ve yönetmeliklerce belirlendiği şekilde ele alınmalıdır.

RADYASYON TEHLİKELERİ - Tavsiye Karara göre, özellikle nükleer enerji endüstrisinde, iyonizan radyasyonlara maruziyet riski taşıyan binaların bakımı, yenilenmesi,

³ 162 No.lu Sözleşmede asbest içeren atıkların bertarafına ilişkin rehberlik mevcuttur ve bu Sözleşmenin ilgili kısımlarında, işverenlerin asbest içeren atıkları [...] işletmenin yakın çevresindeki nüfusa yönelik herhangi bir sağlık riski teşkil etmeyecek bir şekilde bertaraf etmesi gerektiği ve iş yerlerinden salınan asbest tozunun neden olduğu genel çevre kirliliğini önlemek için yetkili makam ve işverenlerce uygun tedbirlerin alınması gerektiği belirtilir (Madde 19(1-2)).

yıkılması veya sökülmesi aşamalarında yer alan inşaat işçileri ile ilgili sıkı güvenlik yönetmelikleri hazırlanmalı ve yetkili makamca uygulanmalıdır. ⁴

SAĞLIK TEHLİKELERİ

Tavsiye Karara göre;

- Mimarlar, yükleniciler, işverenler ve işçi temsilcilerini inşaat sektöründe kullanılan tehlikeli maddelere ilişkin sağlık riskleri konusunda bilgilendirmek için yetkili makam tarafından uluslararası bilimsel araştırma sonuçları kullanılarak bir bilgi sistemi kurulmalıdır.
- İnşaat sektöründe kullanılan ürünlerin imalatçıları ve dağıtım bayileri, ürünlere ilişkin sağlık riskleri ve alınması gereken tedbirlerle ilgili ürün bilgilerini temin etmelidir.
- Tehlikeli maddelerin üzerine açık işaretler konulmalı ve bu maddelere ilişkin ilgili özellikler ve kullanım talimatları madde üzerine yerleştirilen bir etiketle açıklanmalıdır. Bu maddeler, ulusal kanun ve yönetmelikler veya yetkili makamca belirlenen koşullara uygun olarak taşınmalıdır.
- Yetkili makam, inşaat sektöründe hangi tehlikeli maddelerin kullanımının yasaklanması gerektiğini belirlemelidir.
- Yetkili makam, ulusal kanun ve yönetmeliklerce belirlenen bir süre boyunca çalışma ortamının izlenmesine ve işçi sağlığının değerlendirilmesine ilişkin kayıt tutmalıdır.
- İşçiler için sağlık ve güvenlik riski teşkil eden aşırı ağır yüklerin elle kaldırılmasından kaçınılmalı, ağırlık azaltılmalı, mekanik cihazlar veya diğer yöntemler kullanılmalıdır.
- Yeni ürün, donanım ve çalışma yöntemleri kullanılmaya başlandığında bunların sağlık ve güvenlik etkileri hususunda işçilerin bilgilendirilmesi ve eğitilmesine özel ihtimam gösterilmelidir.

ŞANTIYE, ARAÇLAR VE TEÇHİZATLA İLGİLİ GEREKLİLİKLER

Sözleşme şantiyeye, şantiyedeki araç ve teçhizata ilişkin gereklilikleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koyar. Sözleşmeye göre birçok durumda “yetkili bir kişinin” araç ve teçhizatın kurulumlarını ve taşınmasını izlemesi gerekir. Sözleşme bu yetkili kişiye yönelik gereklilikleri tanımlar. Tavsiye Karara göre ise genel olarak inşaat makineleri ve teçhizatının güvenliğinin yetkili kişi tarafından, uygun olduğu şekilde, türüne göre veya ayrı ayrı incelenmesi ve test edilmesi gerekir.

⁴ Türkiye, 1960 tarihli (115 No.lu) Radyasyondan Korunma Sözleşmesine taraftır.

YETKİLİ KİŞİLERİN TAYİNİ - Yetkili kişi, ilgili işin güvenli bir şekilde yerine getirilmesine yönelik olarak uygun eğitim ve yeterli bilgi birikimi, tecrübe ve beceri gibi gerekli vasıflara sahip olan bir kişidir. Yetkili makamlar bu kişilerin tayini için uygun kriterleri tanımlayabilir ve bu kişilere verilecek görevleri belirleyebilir.

Tavsiye Karar genel hatlarıyla, inşaat makineleri ve teçhizatının güvenliğinin yetkili bir kişi tarafından, uygun olduğu şekilde türüne göre veya ayrı ayrı incelenmesi ve test edilmesi gerektiğini ortaya koyar.

İNŞAAT ARAÇ VE TEÇHİZATININ GÜVENLİĞİ

Tavsiye Karara göre inşaat araç ve teçhizatının, koruyucu donanımın ve diğer benzer donanımın tasarımında ergonomik ilkelerin göz önünde bulundurulması; inşaat makine ve teçhizatının yetkili bir kişi tarafından türüne göre veya ayrı ayrı incelenmesi ve test edilmesi ve tasarım aşamasında ergonomik ilkeleri hesaba katmayan makine, teçhizat ve sistemlerin mesleki hastalıklarına yol açabileceğinin ulusal kanun ve yönetmeliklerce göz önünde bulundurulması gerekir.

AYDINLATMA - Sözleşmeye göre, her işyerinde ve işçinin şantiye içerisinde geçmek durumunda kalabileceği diğer her yerde, uygun olan yerlere taşınabilir aydınlatma da dahil olmak üzere yeterli ve uygun aydınlatma temin edilir.

ELEKTRİK - Bir şantiyenin hazırlık aşamalarında uyulması gereken elektriğe ilişkin gerekliliklere⁵ ek olarak Sözleşme, tüm elektrikli teçhizatın ve kurulumların yetkili bir kişi tarafından inşa edilmesi, kurulması ve bakımının yapılması gerektiğini ve tehlikeden korunma sağlayacak şekilde kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Şantiyelerdeki elektrik kablolarının ve elektrikli cihazların yerleştirilmesi ve bakımı, ulusal düzeyde uygulanan teknik kurallar ve standartlar tarafından düzenlenir.

PATLAYICILAR - Patlayıcılar, ulusal kanun veya yönetmelikler ile işçilerin ve diğer kişilerin yaralanma riskine maruz kalmaması için gerekli adımları atacak yetkili bir kişinin belirlemiş olduğu koşullar dışında saklanmaz, taşınmaz veya kullanılmaz.

YANGIN TEDBİRLERİ - İşveren; yangın riskinden kaçınmak, çıkan yangınlarla hızlı ve etkili bir şekilde mücadele etmek, insanların hızlı ve güvenli bir şekilde tahliye edilmesini sağlamak için uygun tüm tedbirleri alır. Alev alabilir sıvı, katı ve gazlar için yeterli ve uygun saklama koşulları sağlanır.

Tavsiye Karara göre ayrıca, tehlikeden korunmanın gerekli olduğu durumlarda işçilere, yangın durumunda alınacak aksiyonlar, örneğin kaçış yollarının kullanımı konusunda uygun eğitim verilir ve uygun olan yerlere, yangın halinde kaçış yönlerini açık bir şekilde gösterecek uygun görsel işaretler temin edilir.

KAZILAR, ŞAFTLAR, TOPRAK İŞLERİ, YERALTINDA YAPILAN İŞLER VE TÜNELLER - İşçilerin toprak, kaya veya diğer malzemelerin düşmesinden veya yerin-

⁵ Yukarıdaki “Hazırlık ve Planlama” kısmına bakınız.

den çıkmasından kaynaklanan tehlikelere karşı korunması; kişilerin, malzemelerin veya objelerin düşmesinden veya kazı, shaft, toprak işleri, yeraltında yapılan işler veya tünellerine ani su boşalmasından kaynaklanan tehlikelerden korunması; solunum için uygun ortam koşullarının sürdürülmesi için her işyerinde yeterli havalandırmanın sağlanması ve ortamdaki duman, gaz, buhar, toz veya diğer kirlilik düzeylerinin tehlikeli veya sağlığa zararlı olmayacak seviyelerde ve ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirlenen sınırlar içerisinde tutulması; yangın veya ani bir su veya malzeme baskını durumunda işçilerin güvenliğe ulaşmasının sağlanması; işçiler için sıvıların sirkülasyonu ve gaz cepleri gibi olası yeraltı tehlikelerinden kaynaklanacak risklerden kaçınılması ve bu risklerin tespit edilmesi amacıyla uygun araştırmaların yürütülmesi için uygun tutma desteği ile veya başka şekillerle, kazı, sütun shaftlar, toprak işleri, yeraltında yapılan işler ve tünellerde yeterli tedbirler alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca, kazı, shaft, toprak işleri, yeraltında yapılan işler veya tünellerin herhangi bir kısmına yönelik tutma desteği veya diğer destekleme mekanizmaları, yetkili bir kişinin gözetimi dışında monte edilmemeli, değiştirilmemeli veya sökülmemelidir. Tavsiye Karara göre ayrıca, kazı, shaft, toprak işleri, yeraltında yapılan işler ve tünellerin, üzerinde insanların çalıştığı tüm parçalar yetkili bir kişi tarafından, ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirlenmiş aralıklarda ve durumlarda teftiş edilmeli ve sonuçlar kayıt altına alınmalıdır ve söz konusu yerlerde işler, bu teftiş tamamlanana kadar başlamamalıdır.

TESİS, MAKİNELER, TEÇHİZAT VE EL ALETLERİ - Tesis, makineler, gereçler ve hem manüel hem de elektrikli el aletleri, mümkün olduğu kadar ergonomik ilkeler göz önünde bulundurularak iyi bir şekilde tasarlanmalı ve inşa edilmelidir; iyi bir çalışma düzeni içerisinde kullanılmalıdır; yetkili bir kişi tarafından söz konusu aletin başlangıçtaki tasarım amacı dışında kullanılması değerlendirilmemiş ve bu kullanımın güvenli olduğuna kanaat getirilmemiş ise yalnızca tasarım amacı olan işi yapmak için kullanılmalıdır ve uygun eğitimi almış olan işçilerce kullanılmalıdır. İmalatçı veya işveren tarafından uygun olan yerlerde ve kullanıcılar tarafından anlaşılacak bir şekilde güvenli kullanıma yönelik yeterli talimatlar temin edilir. Basınçlı tesis ve donanım yetkili bir kişi tarafından, ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirlenmiş durumlarda ve zaman aralıklarında incelenir ve test edilir.

TAŞIMACILIK, TOPRAK TAŞIMA VE MALZEME TAŞIMA TEÇHİZATI - Tüm taşıtlar ve toprak taşıma veya malzeme taşıma gereçleri mümkün olduğu ölçüde ergonomik ilkeler göz önünde bulundurularak, iyi bir şekilde tasarlanır ve inşa edilir; iyi bir çalışma düzeni içerisinde kullanılır; düzgün bir şekilde kullanılır; ulusal kanun ve yönetmeliklere uygun olarak uygun eğitimi almış olan işçiler tarafından kullanılır. Taşıtların, toprak taşıma veya malzeme taşıma gereçlerinin kullanıldığı tüm şantiyelerde bu gereçler için güvenli ve uygun erişim yolları temin edilir ve trafik, bunların güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlayacak şekilde organize ve kontrol edilir.

Tavsiye Karara göre ayrıca taşıtların ve toprak taşıma veya malzeme taşıma teçhizatının sürücülerini ve operatörlerinin ulusal kanun veya yönetmeliklerce

belirlendiği şekilde eğitilen ve test edilen kişilerden oluşması gerekir; taşıtların ve toprak taşıma veya malzeme taşıma teçhizatının hareketlerinden kaynaklanan tehlikelere karşı korunmak üzere yeterli sinyaller veya diğer kontrol düzenlemeleri veya cihazları temin edilmelidir. Taşıtlar ve teçhizat geriye doğru manevra yaparken özel güvenlik önlemleri alınmalıdır; araçların ve toprak taşıma ve malzeme taşıma teçhizatının kazı çukurlarına veya suya düşmesinden kaçınmak için önleyici tedbirler alınmalıdır ve uygun olduğu durumlarda, toprak taşıma ve malzeme taşıma gereçleri, operatörü makinenin devrilmesi halinde ezilmekten ve düşen malzemelerden korumak üzere tasarlanan yapılar ile donatılmalıdır.

KALDIRMA ARACI VE TERTİBATLARI - Sözleşme, kaldırma aracını ‘kişi veya yükleri kaldırmak veya indirmek için kullanılan herhangi bir yerleşik veya mobil makine’ olarak ve kaldırma tertibatını ‘bir yükün bir kaldırma aracına yüklenilmesini sağlayan ama araç veya yükün ana parçasını teşkil etmeyen herhangi bir düzenek veya makara’ olarak tanımlar. Sözleşmeye göre tüm kaldırma aracı ve kaldırma tertibatının parçaları, ana unsurları, ek parçaları, bağları ve destekleri iyi bir şekilde tasarlanıp inşa edilmelidir, kullanıma amaçları doğrultusunda yeterli güce sahip sağlam malzemelerden yapılmalıdır; doğru şekilde kurulmalı ve kullanılmalıdır ve iyi bir çalışma düzeni içerisinde kullanılmalıdır. Bunlar, ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirtilecek zaman aralıkları ve durumlarda yetkili bir kişi tarafından incelenir ve test edilir. Bu inceleme ve testlerin sonuçları kayıt altına alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca, ilk defa kullanılmadan önce; bir şantiyede kurulmadan önce; ayrıca ulusal kanun ve yönetmeliklerce belirlenen zaman aralıklarında önemli bir değişiklik veya onarım gerçekleştikten sonra yetkili bir kişi tarafından incelenmesi ve test edilmesi gereken kaldırma araçları ve kaldırma tertibatı parçaları ulusal kanun ve yönetmeliklerce belirlenmelidir. Kaldırma araçları ve kaldırma tertibatı parçalarının bu inceleme ve testleri kayıt altına alınmalıdır ve istendiğinde, yetkili makam ile işveren ve işçilere veya temsilcilerine sunulmalıdır. Tek bir güvenli çalışma yükü olan tüm kaldırma araçları ve kaldırma tertibatlarının tüm parçalarında maksimum güvenli çalışma yükü açıkça gösterilmelidir. Değişken güvenli çalışma yüküne sahip olan tüm kaldırma araçları ise her bir maksimum güvenli çalışma yükü ve bu yükün geçerli olduğu koşullarını sürücüye açıkça işaret edecek etkili yöntemler ile donatılmalıdır. Bir kaldırma aracı veya kaldırma tertibatı parçası, yetkili bir kişi tarafından belirtildiği şekilde ve yetkili kişinin yönlendirmesine tabi olarak test etme amaçları dışında, güvenli çalışma yükü veya yüklerinin ötesinde yüklenmemelidir. Bütün kaldırma araçları ve kaldırma tertibatı parçaları, hareket eden parçalar ve sabit objeler arasında güvenli bir açıklık bırakacak ve makinenin stabilitesini sağlayacak şekilde kurulmalıdır. Tehlikelere karşı koruma sağlanması gereken durumlarda hiçbir kaldırma aracı, uygun işaret düzenlemeleri veya cihazlar temin edilmeden kullanılmamalıdır. Bu kaldırma araçlarının ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirlenmiş olan sürücüleri ve operatörleri, belirlenmiş bir asgari yaşta ve uygun şekilde eğitilmiş ve kalifiye olmalıdır.

Sözleşmeye göre, tüm kaldırma araçları ve kaldırma tertibatı parçaları, ulusal kanun ve yönetmeliklere uygun olarak eğitim almış işçilerce kullanılmalıdır. Sözleşmeye göre ayrıca, eğer ulusal kanun ve yönetmeliklerce bir kaldırma aracını bir kişiyi kaldırmak, indirmek ve taşımak amacıyla inşa edildiği kurulduğu veya kullanıldığı belirtilmemişse o makine herhangi bir kişiyi kaldıramaz, indiremez veya taşıyamaz. Ciddi fiziksel yaralanma veya ölümün meydana gelebileceği ve kaldırma aracının güvenli bir şekilde kullanılabilmesi için acil durumlar hariç tutulur.

İSKELE VE MERDİVENLER - İşin yerde veya yerden veya bir binanın veya başka bir kalıcı yapının bir bölümünden güvenli bir şekilde yapılamayacağı durumlarda güvenli ve uygun bir iskele temin edilir veya eşit derecede güvenli ve uygun olan başka bir mekanizma temin edilir. İskele, bir kaldırma aracı niteliğinde olmayan ve işçilerin ve malzemelerin desteklenmesi veya herhangi bir yapıya erişim sağlaması için kullanılan herhangi bir monteli, asma veya mobil geçici yapı ve bu yapının destekleyici bileşenlerini ifade eder. Yüksek çalışma yerlerine alternatif güvenli erişim yollarının olmadığı durumlarda uygun ve sağlam nitelikte merdivenler temin edilir. Merdivenler, istemsiz hareketlere karşı uygun şekilde emniyete alınmalıdır. Tüm iskele ve merdivenler ulusal kanun ve yönetmelikler uyarınca inşa edilir ve kullanılır. İskeleler yetkili bir kişi tarafından ulusal kanun ve yönetmeliklerce belirtilecek durumlarda ve zaman aralıklarıyla teftiş edilir.

Tavsiye Karara göre ayrıca, her iskele ve iskele parçası kullanım amacı doğrultusunda uygun ve sağlam malzemelerden yapılmalı, yeterli boyutlarda ve dayanıklılıkta olmalı ve iyi koşullarda muhafaza edilmelidir. Tüm iskeleler, doğru kullanıldığında çökme veya kazayla yerinden kayma ihtimallerini engellemek üzere uygun şekilde tasarlanmalı, monte edilmeli ve muhafaza edilmelidir. İskelelerin çalışma platformları, geçiş tertibatları ve merdivenleri, kişileri düşmekten veya düşen objelerden doğan tehlikelerden koruyacak boyutlarda olmalı ve bu şekilde inşa edilip muhafaza edilmelidir. Hiçbir iskeleye aşırı yük bindirilmemeli veya iskele başka bir şekilde yanlış kullanılmamalıdır. Yetkili bir kişinin gözetimi dışında iskeleler monte edilmemeli, önemli bir ölçüde değiştirilmemeli veya sökülmemelidir. İskeleler kullanıma alınmadan önce, kullanıma alındıktan sonra düzenli aralıklarla, herhangi bir değişikliğin, kullanıma ara verilmesinin, hava koşulları veya sismik koşullar veya güç ve dayanıklılıklarını etkileme ihtimali olan herhangi bir olaya maruziyetin ardından, yetkili bir kişi tarafından ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirlendiği şekilde teftiş edilmeli ve sonuçlar kayıt altına alınmalıdır.

YAPI ÇERÇEVE VE KALIPLARI - Yapı çerçeve ve bileşenlerinin, kalıplarının, kalıp iskelelerinin ve tutma desteklerinin montajı, yetkili bir kişinin gözetimi altında gerçekleştirilir. Bir yapının herhangi bir geçici zayıflık veya dengesizlik durumundan kaynaklanacak tehlikelere karşı işçilerin korunması için yeterli tedbirler alınır. Kalıplar, kalıp iskeleleri ve tutma destekleri, üzerlerine yüklenebilecek tüm yükleri güvenli bir şekilde destekleyebilecek şekilde tasarlanır, inşa edilir ve muhafaza edilir.

KOFERDAMLAR VE KESONLAR - Tüm koferdam ve kesonlar uygun, sağlam ve yeterli güce sahip malzemelerden iyi bir şekilde inşa edilir ve ani bir su veya malzeme baskını halinde işçilerin güvenliğe ulaşması için yeterli olanaklarla donatılır. Bir koferdam veya keson yalnızca yetkili bir kişinin yakın gözetimi altında inşa edilir, konumlandırılır, modifiye edilir veya sökülür. Tüm koferdamlar ve kesonlar, belirlenmiş olan zaman aralıklarıyla, yetkili bir kişi tarafından teftiş edilir.

KAZIK ÇAKMA

Tavsiye Karara göre tüm kazık çakma teçhizatı iyi bir tasarım ve inşa ürünü olmalı ve bu tasarım ve inşa sırasında ergonomik ilkeler mümkün olduğunca göz önünde bulundurulmalıdır. Kazık çakma donanımı uygun şekilde muhafaza edilmeli ve kazık çakma, yalnızca yetkili bir kişinin gözetimi altında gerçekleştirilmelidir.

BAZI ÇALIŞMA DURUMLARINA İLİŞKİN GEREKLİLİKLER

ÇATI İŞLERİ DE DAHİL OLMAK ÜZERE YÜKSEKTEN ÇALIŞMA - Tehlikelere karşı korunma sağlanması gereken durumlarda veya bir yapının yüksekliğinin veya eğiminin ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirtilmiş olan standartları aşması durumunda, işçilerin ve araçların veya diğer obje ve malzemelerin düşmesine karşı gerekli önleyici tedbirler alınır. İşçilerin çatı veya düşmelerine sebebiyet verebilecek kırılğan malzemelerle kaplı diğer yerler üzerinde veya yakınında çalışmasını gerektiren durumlarda, işçilerin istemsizce kırılğan malzemeye basmaları veya bu malzeme sebebiyle düşmelerine karşı gerekli önleyici tedbirler alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca, işçilerin yüksekte düşmelere karşı başka hiçbir yöntemle korunmadığı durumlarda yeterli emniyet ağları veya emniyet çarşafları monte edilmeli ve muhafaza edilmelidir veya yeterli emniyet kemerleri temin edilerek kullanılmalıdır.

BASINÇLI HAVADA ÇALIŞMA - Basınçlı havadaki işler, yalnızca ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirlenen tedbirler uyarınca gerçekleştirilir. Basınçlı havadaki işler yalnızca bu işlere yönelik fiziksel yatkınlıkları tıbbi bir muayene ile tespit edilmiş olan işçiler tarafından ve faaliyetlerin gidişatını denetlemek üzere yetkili bir kişinin mevcut olduğu durumlarda yapılır.

Tavsiye Karara göre ayrıca basınçlı havadaki işlere ilişkin tedbirler, işin gerçekleştirileceği koşulları, kullanılacak tesisi ve teçhizatı, işçilerin tıbbi gözetimini ve kontrolünü ve basınçlı havadaki işlerin süresini düzenleyen bazı hükümler içermelidir ve bir kişi ancak, ulusal kanun veya yönetmeliklerce belirtilen bir süre boyunca yetkili bir kişi tarafından teftiş edilmiş bir temel sandığında çalışabilir; teftiş sonuçları kayıt altına alınmalıdır.

SUYUN ÜZERİNDE VEYA SUYA YAKIN ÇALIŞMA - İşin suyun üzerinde veya suya yakın yerlerde yapıldığı durumlarda işçilerin suya düşmesinin önlenmesine, boğulma tehlikesi söz konusu olduğunda işçilerin kurtarılmasına, güvenli ve yeterli ulaşım im-kanlarının sağlanmasına yönelik yeterli tedbirler alınır.

Tavsiye Karara göre ayrıca, suyun üzerinde çalışmaya ilişkin hükümler arasında, uygun olduğu durumlarda, uygun ve yeterli parmaklıkların, emniyet ağlarının ve emniyet kemerlerinin; can yeleklerinin, cankurtaran simitlerinin, içinde insan bulunan (gerekirse motorlu) botların ve can simitlerinin temini ve kullanılması ve timsah ve diğer hayvanlar gibi tehlikelere karşı korunma da bulunmalıdır.

YIKIM - Herhangi bir bina veya yapının yıkılmasının işçilere veya halka yönelik bir tehlike teşkil edebileceği durumlarda, atık veya kalıntıların bertarafına yönelik olanlar da dahil olmak üzere uygun tedbirler, yöntemler ve prosedürler uygun kanun veya yönetmelikler uyarınca benimsenir; iş ise yalnızca yetkili bir kişinin gözetimi altında planlanır ve gerçekleştirilir. ⁶

KAZA VE HASTALIKLARIN RAPORLANMASI

İSG alanında ilerlemenin izlenmesi ve ölçülmesi, alınan önleyici ve koruyucu tedbir-lerin etkisini değerlendirmek açısından önemli bir yöntemdir. Bu amaç doğrultusunda en sık kullanılan araçlardan biri, iş kazası ve meslek hastalıklarının oranının takip edilmesidir. 167 No.lu Sözleşmeye göre ayrıca, ulusal kanunlar iş kazası ve meslek hastalıklarının yetkili makamlara raporlanmasını gerektirmelidir. Buna uygun ola-rak, İSG Kanunu (6331 sayılı Kanun), işverenlerin iş kazası ve meslek hastalıklarını kayıt altına almasını ve Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirmesini gerektirmektedir. 155 No.lu Sözleşmenin 11 c) Maddesinde ve Sözleşmenin 2002 Protokolü'nde daha ayrıntılı rehberlik sağlanmaktadır.

Ulusal kanun veya yönetmelikler, iş kazası ve meslek hastalıklarının yetkili makama belirli aralıklarla rapor edilmesi hususunu düzenler.

⁶ Ayrıca yukarıdaki 3. dipnota bakınız.

AYRINTILI REHBER

- ILO Türkiye Ofisi'nin internet sitesinde Türkiye'nin onayladığı ILO standartları [İngilizce](#) ve [Türkçe](#) olarak mevcuttur.
- [1981 tarihli \(155 No.lu\) İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi ve \(164 No.lu\) Tavsiye Karar.](#)
- [2006 tarihli \(187 No.lu\) İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçeve Sözleşmesi ve \(197 No.lu\) Tavsiye Karar](#)
- İş sağlığı ve güvenliğini geliştirme çerçevesine ilişkin ILO belgeleri. İş Sağlığı ve Güvenliğini Geliştirme Çerçevesinin 197 (No.lu) Tavsiye Kararının Eki. http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:55:0::NO::P55_TYPE,P55_LANG,P55_DOCUMENT,P55_NODE:REC,en,R197,%2FDocument
- ILO: İnşaat işlerinde sağlık ve güvenlik: ILO Uygulama Rehberi
- ILO'nun işçileri, müşterileri, yüklenicileri, aynı zamanda tasarım ve proje yönetim ekiplerini hedef alan, inşaat sektörüne yönelik iş sağlığı ve güvenliği paketi, http://www.ilo.org/sector/Resources/training-materials/WCMS_161706/lang--en/index.htm.
- ILO'nun 1981 tarihli (155 No.lu) İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 1981 tarihli (164 No.lu) İş Sağlığı ve Güvenliği Tavsiye Kararı ve 1981 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesinin 2002 Protokolü'ne ilişkin Genel Araştırması. Sözleşme ve Tavsiye Kararların Uygulanmasına ilişkin Komite Raporu (Anayasanın 19, 22 ve 35. Maddeleri), Rapor III (Kısım 1B), Cenevre, 2009. (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)).
- ILO'nun Güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamını desteklemek üzere birlikte çalışma Genel Araştırması. ILO'nun İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesine ilişkin (187 No.lu) Sözleşmesi ve 2006 Tarihli (197 No.lu) Tavsiye Kararına ilişkin genel Araştırması; 1988 tarihli (167 No.lu) İnşaat İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 1988 tarihli (175 No.lu) Tavsiye Kararı; (176 No.lu) Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve 1995 tarihli (183 No.lu) Tavsiye Karar; 2001 tarihli (184 No.lu) Tarımda Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi ve (192 No.lu) Tavsiye Kararı, Sözleşme ve Tavsiye Kararların Uygulanmasına ilişkin Komite Raporu (Anayasanın 19, 22 ve 35. Maddeleri), Rapor III (Kısım 1B), Cenevre, 2017. http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/106/reports/reports-to-the-conference/WCMS_543647/lang--en/index.htm
- Ayrıntılı bilgi için ILO'nun [İnşaat sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği](#) internet sitesine bakınız [Occupational safety and health in construction](#).

ILO Türkiye Ofisi

Ferit Recai Ertuğrul Cad. No:4 06450 Oran
Ankara - Türkiye

Uluslararası Çalışma Standartları Departmanı

Tel.: +41 22 799 71 55
Faks : +41 22 799 67 71
e-posta: normes@ilo.org
www.ilo.org/normes

ILO Sözleşmeleri ve Tavsiye Kararlarının onaylanması ile ilgili bilgi almak için: www.ilo.org/normlex sayfasını ziyaret ediniz.

Bu çalışma ILO projesi “Uluslararası Standartların Uyumlaştırılması Yoluyla Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Geliştirilmesinin Sürdürülmesi” tarafından fonlanmıştır.

ISBN 978-92-2-830768-9

